

بررسی فقهی و حقوقی
تغییر و تبدیل کاربری موقوفات

www.ketab.ir

نویسنده: سید محسن صالح

تهران ۱۳۹۳

علم اجتماعی

SOCIAL SCIENCES

www.ketab.ir

صالح، محسن. ۱۳۵۳.
بررسی فقهی و حقوقی تغییر و تبدیل کاربری موقوفات/ سید محسن صالح. تهران: سازمان چاپ و انتشارات سازمان اوقاف و امور خیریه، ۱۳۹۳.
۱۹۲ ص.

ISBN 978 - 964 - 422 - 834 - 4

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات قبیا.
چاپ اول: ۱۳۹۳.

مندرجات: ۱. وقف (فقه). ۲. موقوفه‌ها. الف. صالح، محسن. ب. ایران. سازمان چاپ و انتشارات: سازمان اوقاف و امور خیریه.

۲۹۷/۳۷۲

۴ب۲ص/۲/ BP1۹۳

۱۳۹۳

۳۵۰۷۵۲۸

کتابخانه ملی ایران

www.ketab.ir

سازمان چاپ و انتشارات
وابسته به اوقاف و امور خیریه

بررسی فقهی و حقوقی تغییر و تبدیل کاربری موقوفات

نویسنده: سید محسن صالح

ناظر چاپ: علی فرازنده خالدی
نگارنده: افی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات
وابسته به اوقاف و امور خیریه

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۳
سازگان: ۱۰۰۰ نسخه

© تمامی حقوق محفوظ است. این کتاب متعلق به
سازمان چاپ و انتشارات است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۲-۸۸۸-۴
ISBN 964-422-838-4

چاپخانه، انتشارات، پخش و فروشگاه

کیلومتر ۵ جاده مخصوص کرج، نیش سه راه شیشه مینا
تلفن: (چهار خط) ۴۴۵۱۳۰۰۲، نمایر: ۴۴۵۱۴۴۲۵، انتشارات و فروشگاه: ۴۴۵۲۹۶۱۰
تلفن پخش: ۴۴۵۱۴۴۱۱، تلفکس پخش: ۴۴۵۲۵۴۹۹
پخش و فروشگاه شماره ۲:

پخش فرهنگ: خیابان انقلاب اسلامی، خیابان اردیبهشت، خیابان لبافی نژاد به پخش و مرکز،
جنب اغذیه فروشی، شماره ۲۶۶، واحد ۵، تلفن: ۶۶۴۸۲۱۵۰

کتابفروشی جمهوری: خیابان شریعتی، ترسیده به خیابان شهید کلاهدوز، شماره ۱۵۷۱، تلفن: ۲۲۶۰۲۵۵۵

نشانی سایت اینترنتی:

www.chapnashr.ir

چکیده

در این تحقیق پس از ذکر کلیاتی درباره وقف و شرایط واقف، موقوف علیهم وعین موقوفه، به تعریف تغییر و صور و مصادیق آن پرداخته شده و این نتیجه به دست آمده است که: «به هر گونه، تغییر و تبدیل در شرایط خاص و برهم زدن شرایط عادی موقوفه تغییر موقوفات گفته می شود». در مرحله بعد به ادله‌ی عدم جواز بیع و تغییر موقوفات پرداخته شده و بیان گردیده. اصل در موقوفات عدم جواز بیع و فروش می باشد و به دنبال آن به ادله‌ی جواز تغییر و نقد و بررسی ادله‌ی عدم جواز پرداخته شده و ذکر گردیده که در بعضی شرایط خاص، موقوفات نیازمند تغییر می باشند و اگر هدف واقف محقق نخواهد شد. پس از آن براساس دو کتاب جواهر الکلام که دوازده عامل و مکاسب که عامر برای تبدیل و تغییر موقوفات برمی شمارند، به بررسی این عوامل و ذکر صورت‌های تغییر موقوفات پرداخته شده و در ذیل هر مورد ابتدا موضوع بیع و تغییر کاربری بیان شده و اقوال علما ضمن نقد و بررسی مطرح می گردد و در نهایت جمع بندی و حکم مسله‌ی مورد نظر بیان گردیده است.

www.ketab.ir

فهرست

مقدمه / ۹

فصل اول :

کلیات / ۱۱

فصل دوّم :

مبانی فقهی حقوقی و صور حج و تغییر در موقوفات / ۵۵

فصل سوّم :

مبانی فقهی حقوقی و صور جواز تغییر کاربری موقوفات / ۸۹

فصل چهارم :

احکام و آثار وقف بعد از تغییر کاربری / ۱۰۹

مقدمه

وقف یک سنت حسنه و یکی از افتخارات فرهنگ غنی اسلام و نیز یکی از اهرمهای مؤثر اعتقاد و فرهنگی برای جبران نیازهای جامعه در ابعاد مختلف محسوب می‌شود. وقف به دلیل نقش بسزایی که در فرآیند توسعه و پیشرفت دارد از اهمیت بالایی برخوردار بوده است به همین دلیل یکی از موضوعاتی است که به طور ویژه و برجسته در فقه و حقوق اسلامی به آن پرداخته شده است. بهیچ‌وجهی است اگر نهاد وقف با مقتضیات زمانی و مکانی هماهنگ شود جامعه اسلامی را به اهداف عالی خود نزدیک می‌نماید. در فقه اسلامی و متون روایی ما تغییر و تبدیل مال موقوفه به عنوان یکی از راه‌های شمرده می‌شود. این امر در بسیاری از موارد جلوی هرگونه تعدی به موقوفات را می‌گیرد، اما از طرفی ممکن است موجب معطل ماندن و زوال موقوفات نیز گردد.

از این رو شایسته برای توسعه و احیای فرهنگ وقف و موقوفات، خلاءهای فقهی و قانونی مشخص گردیده و ابهامات موجود برطرف گردد. یکی از راه‌های نیای موقوفات موضوع تغییر کاربری و نوع بهره‌برداری از آن می‌باشد.

در این نوشتار ابتدا موارد جواز و صور استثنایی جواز بیع و تبدیل موقوفات در فقه و حقوق ایران بررسی میگردد پس از آن موضوع تغییر کاربری مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. در این تحقیق برآنیم که به صورت مشخص به موضوع تغییر کاربری و تعریف تبدیل کاربری پرداخته بیان نمائیم که شارع مقدس برای موقوفات در چه شرایطی تغییر کاربری را جایز دانسته و می‌توان از آن جهت کارآمدی موقوفات بهره جست.